

REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu
se primesc. Manuscrisurile
nu se întorc.

INSERATE se primesc la AD-
MINISTRAȚIUNEA în Brașov și la
agenturile Brevetelor de invenții:
In Viena: M. Duka Nachf.
Max. Augenthaler & Emerich Lechner.
Heinrich Schalk. Rudolf Mosse.
A. Oppelka Nachf. Anton Oppelk.
In Budapesta: A. V. Goldber-
ger, Ekstein Bernat. In Ham-
burg: Maroyl & Liebmann.

PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
ră zărilor pe o coloană 6 cr.
și 30 cr. timbru pentru o pu-
blicare. — Publicări mai dese
după tariful și învoială.

RECLAME pe pagina a 8-a o
seră 10 cr. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANUL LXIII.

„GAZETA” iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de *Dumneacă* 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de *Dumneacă* 8 franci.
Se primumeră la toate ofi-
ciile poștale din întru și din
afară și la d-nii colectori.

Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea. Piața mare
Târgul Inului Nr. 30, etejiu
I.: Pe un an 10 fl., pe șec
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei
luni 3 fl. — Un exemplar 5 cr.
v. a. sau 15 bani. — Atât abo-
namentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 13.

Brașov, Miercuri 19 (31) Ianuarie.

1900.

In ajunul Congresului catolic.

Am anunțat la timpul său, că mâne, în 31 Ianuarie st. n., se va întruni Congresul romano-catolicilor din Ungaria.

Problema acestui congres e în general cunoscută și este prea bine cunoscută și tendința manifestată de comisiunea lui de două-șapte și șapte de-a estinde acea problemă peste competența congresului acestuia, vrând să se amestece în afacerile bisericești autonome a Românilor uniți și plănuid contopirea acestei bisericești naționale românești în organizațiunea autonomă a bisericești ungurești romano-catolice.

Tendențele și planul acesta temerar de atentat la viața și independența metropoliei române unite, nu sunt de ieri și de azi, ci se urmăresc de trei-șapte de ani și mai bine. Cea dintâi încercare de atentat dela 1871 nu a reușit. Acuma se face a doua încercare și avem speranță în Dumnezeu, că de astă-dată va reuși și mai puțin.

Nu voim însă să intrăm azi în amănuntele uneltirilor și ale intrigilor diavolești, ce se țin în contra bisericești noastre românești, ci voim să marcăm numai momentele caracteristice ale situațiunii în ajunul întrunirii amintitului congres unguresc.

Colegiul episcopilor unguri, în frunte cu primatele, au ținut deja la mijlocul lui Septemvrie anul trecut o conferență pentru a-se sfătui asupra poziției, ce va avea s'oi a față cu elaboratul comisiunii de două-șapte și șapte a congresului romano-catolic. Episcopatul Românilor uniți — care spre marea noastră părere de rău și în prejudețiul independenței sale s'a obicinuit un șir de ani a lua și el parte la conferențele episcopilor catolici, conchemate de primatele Ungariei sub cuvânt, că sunt afaceri de interes comun reli-

gios, care ar reclama o comună înțelegere — a aflat de bine a se prezenta și la conferența din Septemvrie 1899. Era pusă la ordinea zilei cestiunea autonomiei și așa au ținut episcopii români uniți să-și facă rezervele lor de drept înaintea episcopatului romano-catolic, protestând în contra încercării amintitei comisiunii a Congresului de a-se ingera în mod neiertat în afacerile bisericești lor.

De atunci a mai eșit la ivelă un al doilea elaborat, său mai bine dis proiect de statut pentru autonomie, ce l'a publicat minoritatea comisiunii Congresului compusă din patru membri ai acesteia, și astfel episcopii unguri au aflat de lipsă de a-se mai întruni odată înaintea redeschiderii congresului, ca să se sfătuescă și să ia o deciziune cu privire la atitudinea lor în Congres față cu ambele proiecte de statut.

Acosta a doua conferență s'a ținut ieri în Budapesta. Resultatul ei a fost, după cum se anunță din Budapesta, că vlădicii unguri au recunoscut în genere și în principiu necesitatea de a-se crea o autonomie, fără ca printre-asta să se atingă hierarchia bisericești și jurisdicțiunea episcopescă; în fine au decis, că episcopii pot primi în general elaboratul majorității comisiunii congresului.

N'am voit să ne ocupăm mai de-aprope de ceea-ce au de gând să facă ori să nu facă episcopii unguri în Congres, ci am atins numai în genere obiectul acestei conferențe și acum vom trece la partea ei, care ne interesează de aproape.

Și la această conferență au fost invitați episcopii români uniți. Dér de rândul acesta Metropolitul Dr. Victor Mihalyi și episcopii săi sufragani Mihail Pavel și Dr. Dimitrie Radu au declarat în scris, că nu pot lua parte la conferență, reînoid

rezervele de drept și protestările făcute la conferența de astă toamnă.

Afară de episcopii unguri, cari s'au prezentat cu toții, lipsind numai doi dintre ei, bolnavi, au mai luat parte la conferență episcopii renegați ruteni dela Eperjes și Muncaciu. Alături cu aceștia însă a fost de față și episcopul diecesei române unite a Gherlei, Dr. Ioan Szabo.

Prezența acestuia, când Metropolitul său și frații săi episcopi din provincia metropolitană lipseau, ridicând împreună rezervele și protestele lor, denotă — o spunem cu durere, — desertiunea lui dela cauza cea mare a bisericești și involvă astfel un mare păcat, ca și care mai mare nu pôte să existe, păcatul feloniei.

Temeritatea pasului separatist al episcopului Szabo în aceste vremuri grele nici nu o putem îndestul infiera. Dér trebuie să stăm încă un moment locului, să vedem pentru-ce anume s'a despărțit de ceilalți arhiepiscopii și ce anume poziția a luat în mijlocul episcopilor unguri; căci, cu toate cobirile foilor unguresci, totuși nu ne vine a crede, că episcopului Szabo să i-se fi înmuat creerii până într'atât, încât, după toate cele pmerse, să cuteze a-se înfățișa și în Congresul de mâne.

Uneltirile „Maghiarilor greco-catolici”.

Am fost făcut amintire într'unul din numerii trecuți, că așa numiții *Maghiari greco-catolici* fac mari pregătiri pentru un peregrinagiu la Roma, unde se vor duce pe la finea lui Februarie, ca să-și depună omagiile lor desupunere și fidelitate înaintea scaunului papal și tot-odată să stôrca concesiuni cu privire la *introducerea limbii liturgice maghiare*.

Despre acest peregrinagiu scrie acum și oficioasă ungurescă „*Bud Tudosito*”, care asigură, că și-a luat informațiunile din cel

mai acreditat isvor. Spune, că până acum și-au anunțat participarea în deputațiunea monștră 200 de „aderenți” din diecesele de *Muncaciu* și *Eperjes*. Scopul peregrinagiuului, dice oficioasă maghiară, este dublu: omagiu Papei și mijlocirea de *a-se înscrie în lege limba liturgică maghiară*. Corespunător acestui scop, peregrinii din diecesa Muncaciului vor fi conduși de episcopul lor *Firczak*, er cei din diecesa Eperjesului de episcopul *Valyi* (amândoi Ruteni). Peregrinii vor înainta în comun memorandumul privitor la limba liturgică maghiară și în scopul acesta vor fi conduși înaintea scaunului apostolic de către episcopul mai în vârstă *Valyi* din Eperjes. — Observăm, că acest peregrinagiu nu este identic cu „peregrinagiuul național”, care separat va merge la Roma, având același scop.

Pentru mai buna pregătire a spiritelor în sinul renegaților ruteni, cari s'au lăpădat de limba lor maternă, precum și în sinul acelora dintre rétăciți, cari vor cu ori-ce preț să facă prima spărtură în biserica greco-catolică prin introducerea limbii liturgice maghiare, — „*Pesti Napló*” dela 27 Ianuarie publică un articol datat din Sătmar și intitulat „*Res graeco-catolicae*” în care se espune într'un stil umflat „sôrtea Maghiarilor greco-catolici”.

Scriitorul articolului se plânge mai întâi, că pentru „bieții Maghiari greco-catolici” nu este în actualele împrejurări, decât o singură alternativă, adevă: „să devină său Ruteni, său Valahi”, când ei cu toții sunt „Maghiari”. Fîresce starea acesta „tristă” a lor și aduce la desperare, căci „în trecutul milenar al Ungariei n'a fost epocă în care ea (Ungaria) să-și fi ridicat arma contra propriilor săi fiii... și abia a fost una mai neagră decât aceea, când s'a creșut necesar a-se introduce în biserică principiul „național” și a împărtași de acesta pe toți amărății, pe când Maghiarii au fost dați uitării.”

Vră să dică cu alte cuvinte, că nebunii și nepatriotici au fost ômenii de pe timpul lui Deak, când s'au înarticulat în lege bisericești naționale românești.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”.

Din etiologia populară română.

— Urmare. —

Dintre poeziile noștri artiști mai ales cei doi, cari s'au inspirat direct din comora poeziei noastre populare, *Alexandri* și *Coșbuc*, au fost aceia, cari au cultivat la noi partea etiologică a literaturii narative.

Astfel avem la *Alexandri* legenda *Ciocârliei*, după care ciocârția a fost la început o mândră fată de împărat, frumoasă Lia, îndrăgostită în sôre și metamorfoșată în urmă în pasere:

Ah, mare i-a fost visul și scurtă fericirea!
Iubirea i-au dat môrtea și môrtea nemurirea!

Er sufletu-i ferice luat-a formă vie
De-o mică, dragălașă, duiosă *ciocârlie*,
Ce vecinică cătră sôre să 'naltă 'n adorare
Chemându-l, primăvara, cu dulcea ei cântare!

Legenda *rândunicești*, care are chemarea să esplice originea floricești cunoscute sub numele de „*Rochița rândunicești*” (volbură), născută după legenda din rochița diafană a fetei de împărat, prefăcute în rândunică:

Atunci și-a ei rochița 'nălțându-se în vânt
Topitu-s'au în plôia de rațe pe pământ,
Și până 'n faptul zilei crescut-au flori din ea
Odôrea primăverei: *rochiți de rândunea*.

Tot la *Alexandri* mai aflăm legenda *lăcrămierei* și legenda *crinului*.

Dintre tradițiunile etiologice prelucrate tot de *Alexandri*, cea mai cunoscută e „*Dumbrava roșie*”, în care sinistra numire de dumbravă „*roșie*” a câmpiei, care după spusa tradițiunii a fost arată de deose mii de Poloni înjugați la plug de Ștefan cel Mare după lupta din codrul *Cosminului* (1492), etiologia populară română o esplică ca amintire a sângelui polon, cu care a fost stropită. Êtă cum se exprimă *Neculcea* în colecțiunea sa de tradițiuni pusă în fruntea croniciei sale sub numele colectiv de „*O sémă de cuvinte*”:

„Ștefan vodă cel bun și cu fiul său
Bogdan vodă, de multe-ori au avut răsbôie
cu Leșii și multe robii au făcut în țera le-
șescă, cât au pus pe Leși în plug, de au
făcut dumbrăvi, pentru pomenire, ca să nu
se mai acolisescă de Moldova: *Dumbrava
Roșie* la Botoșani și *Dumbrava Roșie* la

Cotnar și *Dumbrava Roșie* mai jos de Roman.”

E evident caracterul etiologic al tradițiunii, care caută să esplice originea atributelor de „*roșii*”, ale dumbrăvilor de lângă Botoșani, Cotnar și Roman. Că totă tradițiunea nu e decât un „*basm*” etiologic, reese și din faptul, că *Miron Costin*, unul din cei mai critici cronicari ai noștri, nu face nici o amintire de ea, față de aceea ce *Neculcea* se exprimă la locul citat astfel: „Numai mă mir de *Miron Logofetul*, cum au acoperit acest lucru, de nu l'au scris”; er aceia, cari vîd în tradițiunea relatată de *Neculcea* un fapt pur istoric, rămân tot atât de neclarificați, cât de fantastic e însuși faptul relatat de cronicarul moldovean.”

Altă tradițiune etiologică îmbrăcată de bardul dela *Mircesol* în hainele poeziei e „*Gruia Sânger*”, în care originea tufei cunoscute sub numele de „*sânger*” e adusă

* Faptul e relatat și de *Cantemir Istoria imperiului otoman*, trad. de *Hodoș*, I, pag. 62 Nota.

** Așa *Xenopol* în *Istoria Românilor* II pag. 381: „Nici măcar așezarea acelei celebre păduri nu este cu puțință de hotărît, întru cât mai multe pörtă această denumire.”

în legătură cu cumplitul ucigaș al tradițiunii populare, *Gruia Sânger*, care probabil nu însemnă decât *Gruia „sângerosul” „ucigașul”*:

Se spune, că pe locul unde-a murit sormanul
Un arbor mic sêlbatic rêsare pe tot anul
Avînd o păsêrică în virf cu glas de înger,
El pörtă pôme *roșii* și numele de *Sânger*.

La *Coșbuc* aflăm dintre legende „*Briul Cosândeniului*”, care vrea să esplice originea curcubeului, căci

Dé-o murit frumoșă fată,
Furatul briu e viu mereu:
În briu de foc pe cer s'arată,
Er noi îi dicem *curcubeu*,

er dintre tradițiuni „*Armingeniului*”, în care se arată originea obiceiului de același nume, care după spusa poporului român datéză de pe timpul persecuțiunilor Domnului *Christos* din partea *Jidovilor*. *Armindeanul* (corupt din sl. *Ieremin-dan*, dîua sf. *Ieremia*) e în *Ardeal* numele primei di din *Maiu*, și apoi al râmuricești verde, ce se pune în acea di pe dinaintea caselor:

Și din aceea di 'nainte
Rêmas'a obiceiul, și spun,
Că pentru-aducere aminte
De nôptea mântuirii sînte,
Românii și-azi *Armingeni* pun.

Continuând, „renegatul“ spune, că tuturor le merge strălucit numai „bieții gr. cat. Maghiari“ sufer și se oflesc, pentru-că nu au încă „limbă liturgică maghiară“, durere acosta îl face pe patriotul autor să esclame: „Cu o astfel de filosofie, poți fi cine-va sfânt, poți fi și canonizat pentru ea, și decât odinioară se va construi Panrusia și Dacoromania, pe porticul lor glorios poți să li-se ridice statuă Maghiarilor nebuni, amăriți și desinteresați“.

După toate acestea „Sătmăreanul“ din „P. N.“ bate toba cea mare, ca să audă și cei dela guvern și cei din Vatican, că doră-doră acum în vécul al două-zeciilea vor căpeta aceea ce „a adus vécul al 17-lea pentru frații ruteni și valahi“, adică limba liturgică proprie.

După-ce își exprimă nemulțumirile cu privire la reforma calendarului iulian, care nu se face și din care ei au pagube însemnate, și după-ce vorbește de congruă, autorul trece la chestiunea autonomiei separate, cu care încă stau rău „Maghiarii greco-catolici“, deore-ce ei nicăiri nu află porniri bune și brațe deschise. Ei trebuie să porțe pe de-o parte „jugul limbei române și rutene în biserică“ și li-se imprimă puțin popularul caracter de naționalitate, ér de altă parte sunt priviți ca „catolici de a doua mână“. Apoi esclamă: „Nu vęd cercurile normative ale Congresului autonom din Budapesta, că organismul ortodox, fiind-că e românesc, e mai plăcut înaintea Blasului, decât unitatea catolică, și că uniunea e o idee mai puțin roditoare, decât veleitățile de naționalitate?“ — și drept concluziune cere, ca să fiă atrași greco-catolicii în legăturile bisericei romano-catolice, ca astfel să pótă fi contopiți.

Va să dăcă: *introducerea limbei maghiare în biserică și contopirea greco-catolicilor în organismul bisericesc autonom al Maghiarilor romano-catolici!*

Notați, că toate acestea se scriu în ajunul congresului dela Budapesta, ce se deschide mâne, și în legătură cu peregrinagiul „Maghiarilor greco-catolici“ la Roma. Planul și unelirile sunt bine combinate. Vom vedé acuși, care va fi rezultatul lucrării spiritelor ostile independenței și autonomiei bisericei române unite, căci în contra acestei biserice se uneltesce și se agit.

Rușii și Polonii. Agenția telegrafică rusescă atrage atențiunea asupra unui articol al diarului polon „Kraj“, care se ocupă cu un cas întâmplat la concertul Slavianky din Lemberg și aprobă declarația lui „Słowo Polski“, că patriotismului nu-i este permis nici-odată a-și lua refugiul la mijloce josnice și a ataca arta pentru sovinișm. „Kraj“ observă, în fine, că atitudinea tactică a majorității presei polone este o dovadă de progresul, ce l'a făcut maturitatea politică în societatea polonă.

La C. Negruzzi avem poemul „Aprodul Purice“, lucrat pe baza tradițiunii etilogice păstrate tot în „sama de cuvinte“ a lui Neculcea, mai ales, într un cât aprodul Purice e prezentat ca protopărinte al Movelștilor, după-ce numele de „Purice“ i-a fost transformat din partea lui Ștefan cel mare în „Movilă“, ér o frumoasă legendă etologică mai e și legenda viorelei, îmbrăcată de P. Dulfu în „Vestitorea primăverei“ în strălucitoarele colorii ale mitologiei antice. Miticia vioriei a fost, care a impus mai mult dintre toate floricele prin modestia sa grațioasă dăne Flora:

Și de-atuncia în tot anul viorica zimbătoare E în lume-a primăverei dragălașe vestitoare.

Mai amintesc în fine bogata colecțiune de tradițiuni etilogice ale poporului nostru referitoare la grupul muntelui Buccei, prelucrate cu atâta gingășie de Carmen Sylva în „Poveștile Pelesului“. Éta titlula acestor legende: Pelesul, Virful cu dor, Furnica, Peatra-arsă, Jipii, Caraimanul, Peștera Ialomiței, Omul, Valea cerbului, Cetatea Babei, Ceahlăul, Valea rea.

(Va urma.)

Nicolae Sulică

Războiul din Africa sudică.

Diarele englese nu publică nici acum amănunte despre catastrofa dela Spionskop. Oficiul de externe din Londra tace asupra adevăratelor cauze ale „retragerei“ lui Warren și se mulțumesc a publica cu data de 28 Ianuarie n. o telegramă, ce i-a sosit delă Buller, în care se dăce:

„După-ce trupele lui Warren au pradat Spionskop, ele au renunțat a ataca a doua-ora și Warren s'a decis a-se retrage la Sud delu Tugela“.

O telegramă tot cu data de 29 l. c. din Lourenço-Marquez dăce următoarele:

„Pierderile Englesilor lângă Ladysmith sunt de 1500 morți. Trupele lui Buller se pot retrage neconturbat“.

Cu totă tăcerea oficișilor din Londra se crede, că ei au amănunte destule despre catastrofa dela Spionskop, însă nu le dă mâna să le publice de tema revoltării spiritelor în contra guvernului, care tocmai acum trebuie să se prezente înaintea parlamentului, ce se deschide aci.

Părerile presei englese.

O mângăera își fac totuși diarele englese. Ele dăce, că evacuarea Spionskop-ului este, ce-i drept, un *fiasco nenorocit*, însă nu trebuie, ca lucrurile să fiă prezentate în colorii prea posomorite. Nu numai Buller și Warren, ci întrăga națiune englesă a prețuit prea mult însemnătatea poziției Spionskop și era ridicolă presupunerea, că prin cucerirea acestei poziții Warren va pótă tăia linia de retragere a Burilor și va asigura liberarea imediată a Ladysmith-ului.

„Standard“ publică un articol remarcabil asupra situațiunii, dăcând între altele, că guvernul va trebui să trimită încă de aci încolo trupe numeroase la Africa, deore-ce toate raporturile de acolo sunt atât de nenorocite, încât numai cu o estremă încredere a puterilor și cu o armată extraordinar de mare se pótă secera vr'un succes.

Criticul militar al lui „Daily News“, un general distins în armata englesă, conchide din telegrama lui Buller, că Warren n'a părăsit de bună voia Spionskop, ci silit de Buri. În ziua când trupele lui Warren au ținut ocupat Spionskop, ele au fost epuse la focul nemilos al tunurilor și puscilor inamicului și Englesii, neacoperiți cum erau, au îndurat colosale pierderi, așa încât n'au mai putut ține piept; a intrat panică în rândurile lor și au luat o fugă sâlbatică pe munte la vale. De sine înțeles, că în fuga acosta n'au putut să-și scape tunurile.

„Times“ ia foarte serios catastrofa dela Spionskop și scrie, ca acum lui Buller nu-i rămâne altceva, decât să se retragă érăși pe celalalt țărm al râului Tugela.

Criticul militar al lui „Globe“ scrie următoarele despre înaintarea lui Buller: Era o trăsătură de șah nepricepută de noi faptul, că Buri ne-au lăsat a trece peste Tugela. Deja cu o lună înainte Buri aveau două tunuri la Potgieter-drift și în partea sudică încă aveau un tun. Pe Spionskop staționa o trupă de Buri oranjeni cu artileria. Toți Olandesii din districtul Acton-Homes au trecut în șirurile inamicului. Jurstările acestea ne dau a înțelegé uriașele greutăți, ce armata de eliberare a avut să învingă.

Spionskop și Potgieter-drift.

Scriitorul specialist militar Spencer Wilkinson descrie în modul următor Spionscopul: Muntele are o înălțime de 480 picioare, al cărui pisc este cam de 4 miluri englese departe de Wagonfurt. Spionscop e situat la marginea răsăritenă a unui platou, de unde se pótă vedé la sud drumul ce duce dela Wagonfurt până la Acton-Homes.

Potgieter-drift pótă numele unui comandant bur oranjean. Cu ocazia formării statului Oranje, o grupă de Buri s'a așezat la Tugela. Pe acești Buri i'au surprins odată Zulușii și pe o parte din ei i-au ucis, pe alta au încunjurat-o de toate părțile. La vestea acosta comandantul Potgie-

ter din Oranje a grăbit în ajutorul colonilor primejduiți și la vadul Tugelei, care îi pótă și ași numele, a bătut pe Zulușii și a liberat pe coloni.

Acosta parte a râului Tugela e de tristă amintire pentru Englesi. Înainte cu 21 de ani, Englesii au pierdut o luptă față cu Zulușii, cari i-au atacat cu oștire de 20,000. În lupta acosta a cădut o parte din regimentul 24, ér trupa voluntarilor a fost nimicită, și au mai cădut și 600 de caferi din Natal, cari luptau în șirurile englese. Zulușii au luat dela Englesi o baterie de tunuri, 1000 de puști, 250,000 de patrone, 100 caré cu munițiuni și 1000 de boi. În schimb Zulușii au pierdut 5000 de ómeni.

Pe la vadul Potgieter a trecut și acum o parte a trupelor lui Buller, ér alta pe la vadul Trichards al Tugelei superioare. Trecearea acosta încă vor pomeni-o Englesii, cari în luptele de pe țărmul stâng al râului, au suferit desastre mari.

O fôia vienesă vrënd să caracterizeze situațiunea Englesilor pe câmpul de bătăie între Tugela și Ladysmith, scrie: Englesii au telegrafat la 25 l. c.: „Warren auf dem Spionskop“ (Warren generalul pe Spionskop). Ér la 26 au telegrafat: „Warren auf dem Spionskop (au fost pe Spionskop).

Rușii în Afganistan.

Diarul rusesc „Herold“ scrie următoarele:

Pressa din străinătate desfășură actualmente un deosebit interes față de micul sat Kusk. „Pol. Corr.“ redă în liniamente generale destul de corect esența politicei rusești, vorbind în corespondențele sale despre micul transport de trupe la Kusk. Noi, fără nici un încunjur, putem să declarăm:

În general nu este adevărat, că diplomații și beliducii noștri ar fi scăpat unde-va din vedere în Asia de mijloc respectarea granițelor străine; din potrivă, e un adevăr nediscutabil, că ne îngrijim, ca la toate frontierele rusești să susținem raporturi pacifice, legale și bine rânduie. Asta e firesc într'adevăr, dér așa se pare, că totuși e necesar s'o accentuăm. În raporturile internaționale s'a ivit de luni de zile încoace o neliniștire vedită, ale cărei urmări se manifestă în aceea, că s'a schimbă esențial fisionomia acestor raporturi. Nimeni nu mai pótă garanta despre așa dăsa *balance of powers*, adică susținerea echilibrului puterilor, cu care ne-am dedat de mult și în care am cređut. Eventualități neașteptate se pot resimți în toate părțile lumii și pot exercita o mare înfrurire. La acosta, ca ori-ce putere, ce urmărește ținte politice mari, noi trebuie să fim pregătiți și ar fi nedreptate când acosta ni-s'ar lua în nume de rău, decât pe teritoriul, ce se întinde între Afganistan și Persia, noi încă facem pregătiri.

Deacă există într'adevăr o putere, căreia să nu-i placă măsurile noastre luate din prevedere, nimenui nu-i va trece, firesc, prin minte în Rusia, de a prețui prea mult mijlocele acelei puteri.

Evident, că acest ton diplomatic, dér energie tot-odată al fôiei rusești, sună în primul rând Angliei, care începe să fiă neliniștită din cauza înaintării Rusiei în Afganistan.

SCIRILE ȚILEI.

— 18 (30) Ianuarie.

Confiscarea „Patriei“. Numărul 370 dela 16 (28) Ianuarie al „Patriei“ din Cernăuți a fost confiscat. „Causa“ a fost critica meritată, ce se face în primul articol activității desastrose a baronului Bourguignon, precum și al isprăvilor rectorului universității Skedl, primul sfetnic al lui Bourguignon. — Acosta este, după cum scim, a 51-a confiscare.

Cununia văduvei moștenitoare de tron Stefania. Din Viena se anunță: cu-

nunia văduvei moștenitoare de tron Stefania se va face în Londra într'una din zilele lui Martie. Deorece fiica sa, principesa Elisabeta, este deja majorenă, monarhul s'a învoit, cu ținera principesă o parte a anului s'o pótă petrece în Viena. Pentru scopul acesta, fiind-că principesa Stefania ca soție a contelui Lanyai nu va mai pótă locui în Burg, i-a cumpărat un castel în Vöslaub. Astfel n'ar mai sta nici o pedecă în calea căsătoriei, decât Stefania n'ar mai ține la pretensiunea ei, de a pótă purta și ca contesă titlul de majestate regală. Acosta însă s'ar pótă întâmpla numai în ca-ul, decât s'ar mărita cu barbat de-asemenea rang, séu séu tatăl principesei își va da învoirea la căsătorie. În cercurile curții se speră, că până la finea lui Martie séu va succede a îndupleca pe tatăl principesei văduve, regele Leopold al Belgiei, ca să-și dea învoirea, séu că principesa Stefania se va mulțumi simplamente să fiă soția contelui Lonyai, fără titlul de majestate regală. De present de-altmintearea văduva moștenitoare locuiește în Burg, face în fiă-care și câte două pre-ambări cu trăsura și în 4 Febr. va lua parte la balul de curte.

Starea semințelor de toamnă în România, după raporturile oficiale, ce li-a primit ministerul de agricultură promite o recoltă din cele mai mănóse. „La Roumanie“ a primit dela șeful serviciului statistic al ministerului date după cari în 28 districte sunt cam 1,200,000 hectare cu semințe de grâu și 175,000 hectare cu semințe de rapiță. După datele din anul trecut nu erau atunci decât 30,000 hectare cu rapiță. Anul acesta s'a sémănat dér rapiță pe o estindere de 5 ori mai mare. Se prevede o recoltă foarte abundantă a rapiței și an agricol din cele mai favorabile. Deacă timpul va continua să fiă favorabil câmpurilor peste două luni, în momentul când se va vinde rapiță, vor intra în România cel puțin 200 milioane de franci în aur și vor ușura în mod foarte simțitor situația comerțului și a agriculturii române. Deja se fac multe întrebări din partea marilor case străine de importatiune cu privire la starea semințelor de toamnă și la producțiunea eventuală a rapiței.

Pentru masa studenților dela școlile medii și superioare din Brașov au întrat următoarele contribuiri:

a) *Pe lista nr. 208* (colectant d-l director al „Casei de păstrare din Seliște“) au intrat cu totul 59 coróne și anume: Dr. N. Calefariu 15 cor., Petru Dragits prim-pretor 10 cor., Dumitru Banciu farmacist 4 cor., D. Lăpédac director școl. 2 cor., B. Comșa 4 cor., Ioan Comșa 4 cor., D. Roman 4 cor., Dum. Vulcu 4 cor. Iord. Roșca 4 cor., Const. Herția contabil 4 cor., Ioan Chirca vice-notar 4 cor.

b) *Reuniunea femeilor române din Brașov* a votat pe anul de gestiune 1899/900 200 coróne pentru masa studenților.

Direcțiunea școlilor își exprimă cele mai vii mulțămite pentru aceste nobile și pióse daruri.

Teritoriul agricol al României, după o statistică, este următorul: *arăturile* cuprind 40,82 la sută din suprafața totală; *viile*, 1,06; *prunii*, 10,43; *fâneațe naturale*, 4,25; *pășune*, 7,92 *păduri*, 19, 73. În total teritoriul agricol ocupă aprópe trei părți din suprafața totală a țării, ér restul de 25,76 la sută cuprinde locuințe, drumuri, ape, cariere și terenuri necultivate. Suprafața teritoriului țării este de 13,135,300 hectare.

Sultanul în Paris și Berlin. După o scire din Viena, Sultanul Abdul Hamid s'a hotărât ca însoțit de moștenitorul de tron și de fiul séu cel mai tânăr, apoi de pașa Burhan Eddin și de o strălucită suită, să mérégă la Paris pentru a visita expoziția. Cu ocazia acosta Sultanul va merge și la Berlin pentru a reîntorce împăratului Wilhelm visita, ce acesta i-o făcuse când cu călătoria lui la Palestina.

„Reuniunea economică din Orăştia.“

Orăştia, 29 Ian. n. 1900.

Duminecă la orele 3 d. a. s'a ținut aici *intâia prelegere populară* din seria aranjată de „Reuniunea economică“.

Am mers la ea cu speranțe mici, căci ne-a pus pe gânduri răcoala, cu care am vădit poporul nostru purtându-se față de atare prelegeri, aranjate de „domni“, — dăr cu atât mai plăcut ne-a surprins când am vădit, că sala școlii s'a umplut frumos de popor, ca la 100 de țărani fruntași, și vre-o 30 de domni, inteligenți și măestri.

D-l Dr. I. Mihu, președintele Reuniunii, a deschis adunarea prin o vorbire calmă, realistă, cum e felul d-sale de gândire, care a fost primită cu viaclamări de adunare. S'a dat apoi cuvânt d-lui Ioan Mihail, care a ținut o prelegere frumos întocmită și prea folositoare despre cultivarea plantelor de nutreț, îndeosebi a trifoiului, ca cel mai rentabil între ele; apoi d-l C. Baicu a vorbit adunării despre ce avem de făcut în grădina de pomi, acum în primăvară, predând cu pricepere și cu forme înșușite bine dela maestrul în ale acestor prelegeri, profesor D. Comșa din Sibiu.

Poporul a ascultat cu multă luare aminte prelegerile amândouă, cari n'au fost nici prea lungi, ca să obosescă, și a mulțumit prelegătorilor prin vii urări de „să trăescă!“

Președintele Dr. Mihu, ca să vadă poporul, că noi nu voim să-l omenim numai cu vorbe, a făcut cunoscut după întâia disertația, că Reuniunea noastră economică vră să le vină membrilor săi (și abonaților la foia sa, considerați și ei de membri ajutători), într'ajutor la prăsierea plantelor de nutreț, procurându-le semințe alese de trifoi, lupină și napi, și dându-le lor cu preț scăzut. Țăr după a doua prelegere, că membrii Reuniunii vor primi, drept încurajare în cultivarea pomilor, altoi și pădureți gratuite dela Reuniune, amintindu-le și aceea, că s'au pus premii pentru cei ce vor lucra mai cu spor în grădiniile lor de pomi în primăvara asta.

Vestirile au fost primite cu bucuria vădită, și mulți dintre cei de față s'au înscris în listă, că vor să intre și ei în șirul membrilor Reuniunii.

Să le ajute Dumnezeu și lor, și Reuniunii, ca binecuvântare să se reverse pe urmele lucrării ei!

istoria națională și cea universală.

„Timpul“ din Bouresci a publicat zilele acestea un raport adresat de către d-l G. I. Ionescu Gion ministrului instrucțiunii publice în urma inspecțiunilor făcute în cursul superior al liceelor și îndeosebi la clasele de istorie universală. Fiind vorba în acest raport de o chestiune de mare interes în ce privește studiul istoriei naționale și universale la Români, îl reproducem și noi întreg. Ță cuprinsul raportului:

I.

De când Rollin, marele pedagog francez din secolul trecut, arată în cartea sa, *Traité des Etudes*, că este foarte demn și foarte folositor a-se cunoșce bine și amănunțit și istoria patriei, ă nu numai istoria Grecilor și istoria Romanilor, cum se făcea în colegiile franceze și germane dintr'acele vremuri, — de atunci, în Franța, în Germania, în Anglia și într'alte țări luminate, istoria universală s'a făcut de profesori și s'a scris în tractatele de școală, în vederea ilustrării și mai complete a istoriei naționale.

Pentru a lumina cât mai mult posibil și pentru a îmbogăți cu cât mai multe amănunte și comparațiuni istoria Germanilor, pentru a face să se înalțe cât mai sus și cât mai mândră această istorie națională a Germanilor, se predă în școlile secundare și universitare ale Germaniei istoria universală. Asirienii și Egiptenii, Grecii și Romanii din istoria antică, Arabii și Spaniolii, Portugesii și Italianii din istoria evului mediu, precum și toate popoarele istoriei moderne sunt aduse, făcând cu viața lor de odinioară, pentru ca să zidescă pedestatul pe care se va ridica istoria națională a Germaniei.

Având fericierea de a fi vădit formându-se, încă din începuturile evului me-

din, *Sacral Imperiu Roman al Națiunii Germane*; țăra lor fiind una din scenele de căpetenie pe care s'au desăvârșit faptele cele mari ale omenirii și care intră de-a dreptul în istoria universală; legăturile istoriei lor fiind atât de numeroase cu istoria tuturor celorlalte popoare ale Europei romane, medievale și moderne, — lesne a fost și lesne din ce în ce mai mult este profesorului liceelor germane, să prezinte elevilor săi fastele istoriei universale astfel încât, la fii care moment, prin apropiere prin comparațiune, prin sincronism, elevul să aibă alături de un fapt egiptean sau portugez, arab sau daues, un fapt luat din istoria strămoșilor săi.

Folosele acestui *modus agendi* în profesarea cursului de istorie universală, din punctul de vedere practic, pedagogic și de demnitate națională, sunt uenumărate. Elevul are continuu de față în memorie faptele strămoșilor; prin apropiere și comparațiune, el le pricepe din ce în ce mai bine și deci simte pentru dănsule o iubire din ce în ce mai entusiastă; un neîntrecut simțământ de mândrie națională prinde pentru tot-dăuna adănci rădăcini în inima lui, când aude, în concertul tuturor popoarelor vechi și nouă, ridicându-se mai presus de toate glasurile, vocea în departe răsunătoare a poporului german, — *os magna sonaturum*. Încrederea deplină în puterile sale, — el, strănepotul unor asemenea strămoși! — curajul, voința neînfrântă, patima de a imita cât mai bine pe cei ce au lucrat la nemurirea patriei germane, — toate aceste admirabile însușiri răsar și cresc în firea elevului, cetățeanul și luptătorul de mâne.

Tot astfel și tot în vederea aceleiași ținte se predă istoria universală și în liceele Franceze, și ale Italiei, și ale Angliei, și ale acelei minunate Suedii, care datorează numai instrucțiunii suma fericirilor de care se bucură astăzi. Pretutindeni, afară de anii său cursurile consacrate anume istoriei naționale, această istorie națională se mai face, într'una și fără răgaz, și într'alți ani, și într'alte clase, în și prin studiul istoriei universale.

Istoria, literatura, știința, filosofia, frumoșele arte ale popoarelor străine nu sunt studiate, decât pentru mai marea îmbogățire și mai deplina pricepere a cunoștințelor, ce elevul are despre istoria, literatura, știința, filosofia și frumoșele arte ale patriei sale.

BCU Cluj II / Central

La noi, d-le ministra, istoria universală în clasele V, VI și VII ale liceelor noastre, s'a făcut dela început și continuă a-se face și astăzi după manualele franceze sau române prelucrate după cele franceze, și, foarte rar, după manuale germane. Într'aceste manuale, partea cea mai leoniuă este consacrată istoriei poporului francez, sau istoriei poporului german, — și foarte cu drept cuvânt, în vederea atingerii acelei ținte, de care vorbiam în prima parte a acestui raport.

Decă, odată său de două-ori în decursul a trei ani de studiu al istoriei universale, elevul român aude rostindu-se de pe înălțimea catedrei său citesc în manualul de clasă numele lui Mircea-cel-Bătrân, lui Ștefan-cel-Mare, lui Dumitru Cantemir, său numele patriei sale cu privilegiul păcii dela Passarovic, Belgrad, Kucuk-Cainargi, Iași, Sistov, București!

Incolo, o tăcere mormântală se întinde asupra istoriei Romanilor de-alungul a trei ani de muncă liceală; vâul uitării apasă din ce în ce mai greu asupra plăpândelor și sumarelor noțiunilor de istorie națională, pescuite în clasa IV. Într'a șeptea clasă sunt rarissimi profesori, cari în Aprilie său în Maiu, după-ce au stîrșit istoria universală contemporană, mai au vreme a face elevilor obosiți două-trei lecțiuni și asupra istoriei naționale.

Elevul părăsește liceul cu ideea bine hotărâtă, că neamul lui nu a jucat nici un rol în istoria universală; că nici una din faptele strămoșilor lui nu a înfruntat asupra mersului întregii omeniri, și, deci, nici unaia dintr'aceste fapte nu s'a făcut neperitorea cunște de-a fi primită în fastele istoriei universale; că viața trecutului românesc este o desăvârșire izolată de viața trecutului celorlalte popoare; că un zid ca al Chinei a încungiturat și despărțit țările române de toate celelalte țări ale Europei; că nici o legătură n'a existat, că nici o apropiere, nici o comparațiune, nici un sincronism nu se pōte face între faptele istoriei noastre naționale și istoriile celorlalte națiuni din cele trei mari evuri ale istoriei universale.

În mărețele galerii și portice ale istoriei universale, elevul român pare ca „un străin în țără străină“; nici un glas nu aude, care să-i încăldescă inima, nici o figură nu vede, pe care s'o învâle în privirile iubirei sale filiale.

Urmările acestei convingeri, care trei ani de-arândul se înfige din ce în ce mai adănc în sufletul elevului, sunt întristătoare și păgubitoare. Un simțământ de amărăciune pătrunde adesea în sufletul elevului; îl cuprinde un dor, nelămurit, dăr persistent, de-a se fi născut într'o altă țără, „cu alte raiuri, cu alți dei“, deși simte, că nu este pe pământ altă țără mai frumoasă, decât țără parinților și strămoșilor săi; vin apoi iute, — într'aceste vremuri ale *intelui* în toate — nepăsarea, neîncrederea în puterile sale, lipsa de entuziasm, slăbiciunea voinței.

Cetățeanul și luptătorul de mâne se vor resimți adese-ori mult de sbăreiturile preoace, care se desineză pe inima tinăra a liceanului de azi.

Studiul istoriei române se află astăzi, d-le ministru, în învățământul nostru secundar într'această tristă și durerosă situațiune, în care se găsea mai acum 17—18 ani studiul limbei române, care mai că nu esista în școlile noastre secundare. Sa țicea atunci: „limba română se învață la sinul mamei.“

Cu alte cuvinte, la sinul mamei avea să se învețe bogăția capitalului lingvistic, armonia rostului românesc, frumșetea figurilor întrebunțate în poezia noastră populară, istoria limbei și literaturii noastre scrise; dela sinul mamei avea să ieșă unii literați, filologi și istorici distinși ai limbei române!... Sinul mamei este într'adevăr de minunți făcător, dăr cercul acestor minunți nu se întinde până acolo!

Cu studiul istoriei naționale se judecă astăzi cam tot ast-fel. Sa țice: se face destulă istorie română într'a patra primară și se face destulă și într'a patra gimnazială. E de ajuns, țicem și noi, dăr e de ajuns ca istoria română făcută în limitele clasei a patra primară și clasei a patra gimnazială; nu e însă de ajuns ca istoria română făcută în cursul celor trei ani de istorie universală cu dezvoltările, argumentațiunile și judecățile, ce elevul le face asupra istoriei Grecilor, Arabilor, Englesilor

Ore, trei ani de-arândul, elevul licean nu s'a întrebat nici-odată, când noi desfășurăm înainte trēmă secolilor, de la Brahmanii Indiei din timpul lui Vikramaditia și până la judecătoria Congresului de la Viena din 1815, nu s'a întrebat elevul licean nici-odată: într'acest lung șir de vécuri, ce s'o fi fost făcut în țările române?

Manualul făcut de învățatul francez sau german, nu dă răspuns la această întrebare, el tace fii din nescință, fii cu intențiune căci, într'adevăr, autorul manualului din punct de vedere pedagogic, și din cel național, are interes ca de o parte suma cunoștințelor, ce dă elevului, să nu fie covârșit de mare, ă da alta, ca numărul popoarelor a căror istorie povestescă în istoria universală să fii cât mai mic, pentru-ca să nu întunece lumina, ce trebe să strălucescă asupra istoriei proprii sale patrii.

Și, deci, ce-i pasă istoricului francez sau istoricului german, că din punctul de vedere geografic de la revărsarea Arilor peste Europa și până în vremurile noastre nu e țără, a căreia situațiune să merite a fi mai mult studiată în istoria universală, decât țările române; că din punctul de vedere istoric, sunt momente în istoria lumii vechi și nouă cari s'au hotărât aci între Carpați și Balcani, că în fine tot aci între Carpați și Balcani sunt țări cari, de la venirea Turcilor în Europa, au ocupat locul cel mai de frunte în tocmelele întregii diplomații europene?

Francezul său Germanul scriu istoria țărilor în și prin istoria universală; noi însă uităm, cu manualele de cari ne folosim azi în și prin istoria universală, istoria patriei noastre.

Și e rău și e trist, și este o stare de lucruri, care trebe să înceteze prin *munca științifică și românească* a tuturor profesorilor de istorie din învățământul nostru secundar.

(Va urma).

ULTIME SURI.

Budapesta, 29 Ianuarie. Azi s'a ținut în palatul primățial din Buda o conferință prealabilă a episcopilor romano-catolici, care s'a ocupat în general cu elaboratul comisiunii de 27 a congresului pentru *autonomia catolică*. Dintre episcopii români n'a luat parte decât Szabo dela Gherla. Conferința a avut durată lungă. S'a recunoscut înființarea autonomiei și a hotărât în principiu alăturarea ei la mișcarea pentru autonomie. *Elaboratul comisiunii de 27 a fost primit în general*

Praga, 29 Ianuarie. Comitetul

esecutiv al partidei Cehilor tineri a dat un comunicat, în care se declară că partida va lua parte la conferința de împăcare.

Londra, 29 Ianuarie. Agenția „Reuter“ primesce din lagărul Buriilor de lângă Moddet Spruit următoarea telegramă cu data de 24 l. c.:

După comunicările despre lupta dela Spionskop, Englesii au surprins mai întâiu pe Buri, aceștia însă au primit ajutoare și au ocupat două coline de alături. Englesii, sprijiniți de artilerie, au făcut un asalt cu baioneta și au ocupat nisce poziții. *Burii însă i-au secerat*. Într'aceea Buriile așediau înălțimea principală, unde Englesii s'au fost șanțuit. În primul șanț s'au predat 150 de Englesi, la celelalte șanțuri însă s'a desfășurat o rezistență desperată englesă, însă Buriile i-au respins și de acolo. Englesii au lăsat pe teatrul luptei 1500 de morți. Buriile încă au avut pierderi mari.

Londra, 29 Ianuarie. În clubul militar s'a răspândit scirea, că comisiunea armatei teritoriale a comunicat lordului Roberts, că e învoită a renunța la eliberarea Ladysmithului și la predarea orașului. Scirea așteptă însă confirmare.

Londra, 29 Ianuarie. După scrii sigure sosite aici, Buller n'a retras peste Tugela numai trupele lui Warren, ci întreaga armată englesă.

DI V B E S I I.

O întrecere ciudată. Americanilor a început să li-se urască cu sporturile cunoscute. Ei au inaugurat, odată cu cursa locomotivelor, său mai bine țis a trenurilor întregi, o nouă cursă, încercată de astădată. Cei cinci campioni sunt: un cal, un biciclist, un automobil, un elefant și... o cămilă! Această cursă s'a făcut zilele trecute la New-York, pe o piață ad-hoc, într'un parc particular.

Elefantul, un animal superb, originar din Birmania și în vârstă de 21 ani; cămila, de soiț arab; calul un alergător minunat; biciclistul, unul din cei mai renumiți din Statele-Unite; automobilul o trăsură mare de sistem perfecționat, condusă de cei mai buni mecanici din New-York. La prima cursă, elefantul a sosit cel dintăiu. Ceilalți campioni au sosit în așa învâlmășelă, încât juriul nu s'a putut pronunța. La a doua încercare, elefantul a sosit ărași cel dintăiu. Bicyclistul venea în urma lui. Automobilul era al treilea. Calul al patrulea. Ță cămila, ce rușine! la cōdă.

Ce mănâncă soldații englesi? Războiul din Africa sudică face, ca ărași să devină milionari căți-va furnisori și înalte personaje militare englese. În jurul transporturilor de tot felul trimise la Africa se fac grozave înșelăciuni pe sēma numiilor domni. De curând s'a descoperit următoarea blăstămăție: În Capstadt a ancorat Corabia, care ducea carne pentru soldații englesi. Comandantul militar a luat în primire transportul și atunci s'a vădit, că din întreaga cantitate de carne nu se pōte mânca nici o bucătură. Furnisorul trimise adecă carne stricată, care a trebuit să fii aruncată în mare. Foile din Londra, mai ales „Morning Post“, „Standard“, „Globe“ și „Times“ se întrebă cu îngrijire: ce vor mânca soldații englesi? Întrēga pressă englesă pretinde, ca acest fel de furnisori să fii aspru pedepsit.

Ce este „dreptate“? După Spinoza, dreptatea este puterea, ce o avem noi asupra naturii și ceea ce statul mărginesce în mod arbitrar. După Hobbes: interesul, ce-l avem într'un lucru. După Grotius: dreptatea este facultatea de a face tot ce stă în conflict cu starea socială. După Cant: armonia libertății individului cu libertatea tuturora. În realitate însă vedem, că dreptatea este simplaminte aceea, ce puterii domnitoare îi convine a face „drept“.

Loc deschis.*)

Réhäu, în 28 Noemvre n. 1899.

Cetind în Nr. 189 al „Tribunei din Sibiu“ articolul unui călător, prin care învinovătesc inteligența din comuna Réhäu, că: prin opoziția nesocotită împiedecă toate afacerile progresuale, — și având onore a fi și subsemnatul unul dintre acea puțină inteligență, ce se afla în această comună românească, — nu pot trece cu vederea neadevărurile publicate în acel articol defăimător; deci în interesul adevărului și spre lămurirea onoratului public cetitor, sunt moralmente dator, — sub numele meu adevărat și în „Loc deschis“ a răspunde următoarele:

Resping cu indignațiune afirmarea calumniătoare, că și subscrierul s'a opus intențiunilor binevoitoare ale preoților cercând să creeze unele fonduri pentru scopuri culturale; din contră tot-deuna din anul 1870 încôce începând, ca notar cercual în funcțiune, — parte ca episcop, parte ca președinte al comitetului parochial, ori numai simplu ca membru al acestei corporațiuni, — nu a fost nici un singur an, în care să nu fi sprijinit biserica ori școlă în prima linia cu făpta și cu cuvântul.

Presupun, că anonimul călător numai în trecăt ori destul de superficial s'a informat despre starea adevărată a afacerilor noastre bisericesti și școlare, căci — nefăcând nici o excepțiune personală — înegresce cu nedreptul pe totă inteligența locală existentă, numai pe domni preoți îi laudă și preamăresce.

Nu este așa, domnule călător anonim! — dovadă sunt faptele din trecut și procederea neplăcută și regretabilă din prezent! deci *audiatur și altera pars*:

Cine a procurat până acum toate cele de lipsă pentru biserică și școlă? Cine și pe ale cui spese s'au făcut până acumă toate renovările la biserică și școlă? Cine a creat fondurile existente? a înmulțit și asigurat averea bisericeii prin aflarea nouelor isvóre de venit?

Cine a luat în anul 1895 inițiativa la crearea fondului bisericesc pentru edificarea școlilor prin introducerea unui arunc general asupra tuturor locuitorilor, obligându-se fiă-care să plătescă în trei ani după oaltă suma anuală a dărei directe de pământ spre scopul zidirii școlilor necorespundătoare? Sub a cărui funcțiune și întrevenire s'a cumpărat locul de curte dela Eclesia săsescă și s'au dăruit bisericeii, pe care loc acumă are a se zidi noul edificiu școlar?

Cine a stăruit, alergat și s'a espus mai mult pentru primirea și aprobarea aruncului făcut pentru școlă, ce avea a se zidi din nou? Cine au incassat mai mult din acest arunc? Cine au esoperat ajutóre dela institutul „Sebeșana“ și „Auraria“ în favorul acestui fond? Cine s'au îngrijit mai tare de punctuoasa elocare spre fructificare a banilor incassati?

Cine au purtat toate rațiociniile, — deși ambii preoți erau de asemenea angajați la incassarea aruncului, — cari însă numai în anii 1896 și 1897 și-au dat rațiociniul administrând sumele incassate după încheerea compturilor, ér incassările de bani din anii 1898 și 1899 se află și astăzi încă la ei — spre fructificare? Cine au luat asupra sa sarcina de responsabilitate cu administrarea acestui fond?

Cine s'au luptat mai mult în comitetul parochial și în sinod ca să urce și reguleze salariul preoților de astăzi spre a coresponde venitelor unei parochii de clasa II-a?

Nimeni altul, fără numai unul dintre acei inteligenți din loc, pe care anonimul călătoriu din necunoștința de cauză, din invidiă personală, ori ca amic intim al preoților, îl face acumă „sdrobotorul proiectelor de statute și regulamente“ compuse de unul dintre preoți pentru scopuri culturale!

Și ce recunoștință a căpătat acea persoană, care s'a interesat de afacerile bisericesti și școlare în un period de 30 ani?

Bunăvoința și sinceritatea i-s'au respătit cu respingere și batjocură; — osteneța în decurs de 30 ani și jertfirile materiale pentru biserică și școlă, i-se respătesc acumă cu dispreț și nemulțumită dându-i-se epitetul general de obstructionist!

Să ne clarificăm și mai bine!
La cererea zadarnică a preoților noștri să facă un fond de vin — (deși biserica noastră are unul de mult) — nu inteligența locală, și mai puțin subsemnatul, care nici n'a fost de față la toate desbaterile, — au nimicit realizarea, fără numai propunerea nesocotită a celor ce au făcut-o așa: „ca să contribuie must la acest fond

*) Pentru forma și cuprinsul celor publicate sub rubrica această Redacțiunea nu ia răspunderea.

apropo egal sêracul cu bogatul! cel ce produce dege buți, ori mai mult, se contribuie mai numai atâta, cât s'a aruncat și pe cel ce produce abia numai o bute! Logică interesantă și interesată!

Tot cam în proporțiunea această nesocotită s'a statorit și proiectul inventat de preoți pentru fondul de bucate: „ca să contribuie parochienii după case (fumuri) ori împărțiți în clase după avere!“ Cea mai mare nedreptate, ce se pôte face locuitorilor prin impunerea unui arunc, este cel calculat după case ori clasificățiunea averei lor mobile. Nu se potrivesc casele de nou zidite ale unui paroch cu coliba parochianului sêu sêrac, ca să fiă tacate cu aruncuri egale!

Apoi și mai mare contrast și fără de lege se comite prin aruncurile făcute pe locuitori împărțiți în clase! E fôrte mare prăpastia între portmoneul bogatului și pungulița sêracului!

Veđi, domnule călător anonim, pe basa acestor principii și isvóre de venit au cerat preoții noștri să facă fonduri culturale, cari diici, că le-a oprimat inteligența — din care face și subsemnatul parte — și nu au fost primite de comitet și sinod. De ce nu s'au făcut aceste aruncuri pe basa contribuțiunei, permise în tot comitatul, ca singura cheiă dréptă, după care contribuie bogatul și sêracul în proporțiunea averei lor, precum s'a făcut și aruncul din anul 1896 pentru edificarea școlilor, în timpuri mai critice și mult mai nefavorabile ca acumă, pe care însă aflându-l correct, — l'au primit bucuros locuitorii!

Tot așa de rău informat ai fost, domnule călător anonim, și referitor la proiectul de regulament pentru reducerea speselor ce se fac cu pomenele și ospețele noastre!

Acest proiect desbătându-se în Comitetul parochial s'a primit în principiu cu plăcere, însă nu în sensul restrîns și condiționat după voiața preoților; s'a acceptat propunerea făcută de mult dintre inteligența numită opozițională, că: pomenele să se ștergă cu totul, să nu se mai facă, precum nu se mai fac pe la oraș și în unele sate chiar din jurul nostru la Români ortodocși! — tăcere de alte națiuni mai înaintate în cultură; — domni preoți să abdică total de cina usuată în sêra premergătoare de ziua inmormântării, ér după inmormântare să nu mai participe la pomenele risipitoare, unde după ómenii răposati cu stare bună să chefulă întrég publicul până noptea târziu, și de multe-ori esagera din pomana de doliu evlaviosă în ospet multuos.

Nu s'a accentuat, că după fiă-care răposat e oprită pomana, — s'a lăsat voia liberă, cine voesce a-și face spese și val, — vorbele călătorului anonim, — în loc de a se retrage în doliu, facă pomana după planul sêu propriu!

Nu s'a putut primi nici rescumpărarea pomenei calculată și deobligată în bani după prescurile propunătorului cu 5—20 fl., fiind-că atuncea poporului sêrac tot nu i-am ajutat nimica! pomana s'ar preface din naturale în parale, și am fi tot acolo, unde am fost cu spesele, de nu mai afund, căci naturale gata mai iute se află la ómeni, ca parale gata, abstrăgând dela temerea basată, că rescumpărarea această ar fi un arunc de bani nou impus locuitorilor noștri, îngrămădiți peste cap cu tot felul de aruncuri erariale, comunale, comitatense, de drumuri, comassări etc., și tot așa s'a lăsat și această rescumpărare în voia liberă, ca după fiă-care răposat se se depună pe disc óre-care sumă de bani benevolă, după cum s'au obicinuit și până acumă!

Nici un obicei înrădăcinat nu se pôte șterge momentan, dără ne mai fiind propagat, în timp scurt se va pierde de sine!

(Va urma). **Ioan Oncescu,**
notar cercual în pensiuene.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

Cursul la bursa din Viena.
Din 29 Ianuarie 1900.

Renta ung. de sur 4%	98.60
Renta de coróna ung. 4%	94.80
Impr. cáil. fer. ung. în aur 4 1/2%	100.60
Impr. cáil. fer. ung. în argint 4 1/2%	99.60
Oblig. cáil. fer. ung. de ost. I. emis	99.60
Bonuri rural ungare 4%	94.—
Bonuri rurale croate-slavone	94.50
Impr. ung. cu premii	162.—
Losuri pentru reg. Tisei și Seghediu	141.50
Renta de argint austr.	99.65
Renta de hârtie austr.	99.45
Renta de sur austr.	98.90
Losuri din 1860.	138.50

Șepci de-ale Bâncoi austro-ungar.	131.75
Șepci de-ale Bâncoi ung. de credit	187.25
Șepci de-ale Bâncoi austr. de credit	234.35
Napoleonori	19.21
Mărci imperiale germane	118.10
London vista	242.10
Paris vista	96.05
Rente de coróna austr. 4%	98.65
Note italiene	89.75

Cursul pieței Brașov.
Din 30 Ianuarie 1900.

Banonota rom. Cump.	18.30	Vând.	18.40
Argint român. Cump.	18.10	Vând.	18.20
Napoleon'ori. Cump.	19.—	Vând.	19.20
Galbeni Cump.	11.24	Vând.	11.35
Ruble Rusescoi Cump.	234.—	Vând.	—
Mărci germane Cump.	58.50	Vând.	—
Lire turcescoi Cump.	21.40	Vând.	—
Seris. fonc. Albina	202.—	Vând.	203.—

Un câștig principal **100,000** Coróna obiecte de valóre

3 „ „ **20,000** „ „
etc. etc.

care toate se plătesc în bani gata cu scădămént de 20%
ajung a fi trase la cele 4 trageri ale

LOTERIEI de BINEFACERE

în favorul Spitalului Reuniunei Policlinice din Budapesta și jôcă fie carlos, la toate 4 tragerile ce urméză fără a mai plăti.

IV-a tragere 3 Februarie 1900.
va fi deja poi mâne în

Losuri numai cu **1 Corónă** se capătă le administrăția loteriei de binefacere în favorul Spitalului Reuniunei Policlinice. **Budapesta IV Kossuth-Lajos utca 1,** la bancheri, zarafii, oficiul postal, la Casa căilor ferate reg. ung., trafic etc.

V. 292—1899.
végrh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1831 évi LX. t. cz. 102 §-sa értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a brassói kir. törvényszék 1899. évi 2581 számú végzése következtében Dr. Turku János ügyvéd által képviselt „Furnica“ tak-pénztár javára Popu Josif's társai ellen 70 frt. s jár. erejéig 1899. évi Október hó 28 án foganatosított kielégítési végrehajtás utján le és felül foglalt és 315 frtra becsült lovak, kukoricza széna és egyéb tárgyakból álló ingóságok, nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a sárkányi kir. járásbíróság 1899. évi V. 53 számú végzése folytán 70 frt. tőkekövetelés, ennek 1899. évi június hó 5-ik napjától járó 6% kamatai és eddig összesen 38 forint 07 krra bírólílag már megállapított költségek erejéig Al-Komána község házánál leendő foganatosítása czéljából hotáridőül **1900. évi Február hó 7-ik napjának d. e. 10 órája** kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-sa értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is el fognak adadni.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számittatik.

Kelt Sárkányon, 1900 évi Január hó 24 napján.

Gámentzi János,
kir. bírósági végrehajtó.

841.1—1

ABONAMENTE
LA
„GAZETA TRANSILVANIEI“
Prețul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei luni	3 fl. —
Pe șese luni	6 fl. —
Pe un an	12 fl. —

Pentru România și străinătate:

Pe trei luni	10 fr.
Pe șese luni	20 fr.
Pe un an	40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe an	2 fl. —
Pe șese luni	1 fl. —
Pe trei luni	50 cr.

Pentru România și străinătate:

Pe an	8 franci.
Pe șese luni	4 franci.
Pe trei luni	2 franci.

Abonamentele se fac mai ușor și mai repede prin mandate postale.

Comni cari se vor abona din nou, să binevoiescă a scrie adresa lămurit și a arata și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei“.